

PJESME IZ “DESETE KNJIGE”

Marko Vešović

*Opet nam dijete –
Prije čijeg rođenja, svijete,
Postojao i jesi i nisi – iz kuće
Opet nam ode Ivana. U svanuće.
Kad ionako je rastužena
Pod nogom svaka daščica parketa.
I opet, ispod krivog nebosklona,
Ostajemo sami ja i moja žena,
Sa kojom život, četrdeset ljeta,
Između se nosim, kao za veš lonac.
I opet svijet je lišen sebe.
I bez zbilje smo i bez sanja.
Rastužuje me majka njena:
Kao da na buri kisne i zebe.
A pomoći joj ne možeš.
Meni je lako: u stihove – Bože,
Hvala ti za to – opet se sklanjam
Od sama sebe. Ko od nevremena.
Pa, Marko Darinkin, sjedi gdje si
I piši tugaljive glose
Kako iz svega što te zadesi
(Sramota bi bilo da se to sakrije)
Sa Trebevića moglo se
Vidjeti jedino šta život nije.
Šta biti ne smije.*

POMETENIK

Bogatstvo je gadstvo.

Josif Brodski

Kad sam prvi put bio u Londonu,

Devedeset pete,

(Danas mi se čini da sam sve to snio)

Činilo mi se: gdje god se obretem,

Na izložbi sam. Stalna postavka.

Svega što je Lord Eldžin donio.*

No vrag zna zašto me kinjila, sve slađe,

Uspomena na pometenika

U durmitorskim divokletijama:

U smetu je nađen

Od svoje kuće dalek sto koraka –

Mečava je bila tako jaka.

Zaboraviti teško je te ure:

U palače kao s neba donijete,

U to diljem treće sunčeve planete

Stoljećima pljačkano bogatstvo,

U toliko gospodstveno gadstvo

Dok mi oči, možda s Durmitora zure,

Duša mi čuje istinu cijelu

Što otkucava, što kruži vene:

Ko od nas ne mre u mraku bijelu

Na sto koraka od kuće sopstvene?

*Eksponati koje je u 19. vijeku iz Grčke odnio Lord Eldžin, britanski ambasador u Turskoj. To blago je danas u britanskom muzeju u Londonu, ali Englezi odbijaju grčke zahtjeve: Toni Bler je rekao da će Eldžinova kolekcija biti bolje sačuvana ako ostane u Londonu.

ŠETNJA MOSTAROM IZA OBNOVE MOSTA

Po starom običaju tirana,

Sunce pravi kozmetičke popravke zbilje

Jake u sivilu

Koje je vječnosti biljeg.

Jutros je planeta ova

Sumnjivo srdačna ko policajac u civilu.

Opet me, iza teških snova

U kojima ponad svjetskog groblja letim,

Umrta domaja, ko invalida amputirana

Ruka, svrbi.

Jer Mostar se evo, iznova,

Nalik Lorkinu mačku, grbi.

U Neretvu, bučnu kao Marineti,

Zagledan s mosta,

Kažem: izvini, duša mi osta

Zakleta Tarovjerka

I, možebiti, to je dosta

Da pred tvoje noge, Jehova,

Što iz nadvjetske vate nas mjerkaš,

Ne padnem u smrtnoj uri,

To jamačno biće najviše vinuće

Moje ponad svih grijehova.

Donekle vještoj svijetu ledenu,

U blaženstvo duši se ne žuri:

Ne bi se ćutjela kao kod kuće,

Već zalutalom, ko među frakovima

U pidžami. Možda bi čak odlučila da prežmuri,

(Vjerna zemaljskim mrakovima)

Vječnost u tvojem Edenu.

Jer Zlo, to napokonje

Razumio sam, tvoja

Tatarska pošta je koja

Na svakoj postaji mijenja konje.

Dok stopalima čitam kamen

Obnovljenog mosta, vjetar

Pomisao jednu mi nanese:

Volio bih kad bi za me

Mogli da kažu: ode sa svijeta

Ko da izađe da svoga psa prošeta.

Htio bih, nakon teških snova,

Kojima moja bogata je jesen,

Da se vinem, u jutro rano,

I Jehovi, platanu, razlistaloj vrbi,

Umrloj domaji, aputiranom

Da ozgo mahnem rukom.

Jer Mostar se evo, iznova,

Ko Lorkin mačak grbi

Nad Neretvinom bukom.

BOG JE IZMIŠLJEN

Bog je izmišljen, zacijelo,

Da bi crnilo prestalo da bjesni,

Kao ranjen vepar. Da bi se svijet

Crnio na bijelom,

Ko gavaran na kipu Palade Atene

U Edgarovoj pjesni.

I, kroz sibirsku studen kad se krene,

Da kao pled topli ta opsjena grije.
 Vidim ga, nadnesen nad nebesku jamu,
 Kako, troglav kao Balačko*
 Vojvoda, u čase kad razgoni čamu,
 Čas njeguškom se zalaže šunkom,
 Čas gasi zvijezde pljuvačkom
 (U Papama bi rekli: pljunkom).
 Vidim kako, taj gospodar, već postar,
 Slušni aparat isključuje
 Dok poklane
 Muslimane
 Bacaju u Drinu s vezirovog mosta –
 Da pljusak ne čuje.

*Balačko vojvoda, iz pjesme Ženidba Dušana, podla je aluzija na Sveto Trojstvo.

U AFANOVU ATELJEU

U ateljeu sjedi, okružen
 Svojim slikama koje ćute.
 No kroz njih, možda kao u ruže,
 Afan je zagledan u te
 A oči mu sve uže.
 Kao u Andrićeva Goje,
 Same su bezliječno.

I sve je moje lako, kao lepuh, pred njima.
 Gotovo da me i nema u meni.
 Ili me, ali samo bivšeg, ima.
 Zapravo, vječnog.
 I vidim davno dijete na njivama
 Od turčinaka crvenim,
 Ili kraj Lima, pod ivama
 Što u ključnjaču ljube,
 Ili među pumama
 U davičovskim prašumama:
 Kroti ih tuhuk moje trube
 Svrnute s jove,
 Ili se šecem kroz vrtove
 Orijentalne, gdje carevnu
 Svilenu juri crni evnuh.
 A Afanove bijele slike mene
 Znaju odvesti ka ljetnjim noćima
 Bjelopoljskim, što bjehu svedene
 Nas šum česama. I, bistar od rima,
 Vrutak slobode, kroz ledene
 Svjetske bedene
 Iz mrtvila me prene.
 I više ništa isto nije.
 A što je isto – biva drugačije.
 I ćutim kako zlatna vjedra
 Prepuna su mi opet vjetra:

*Tada duša preda se sva vodi
I zapjevaju vali Jadrana
O slobodi
Koja vječno je drugim dana.*

KAKO SAM SE BRANIO OD TUGE U RIMU

*Za Nadiru Šehović
S pijateljicom dok sam skitao
Po Rimu, četiri dana, duga
Za moj ukus možda i suviše,
Jedan iz mene stalno je pitao:
Za koji moj će ti ovolika tuga?
Trebalo što prije odavle da brišeš.
Nad Campo dei Fiore
Gdje spalije Bruna –
Na taj način mu se, dokumenti zbore,
Za izgubljen ajnc* svetio papa –
Nebo, s oblačjem što liči na runa,
Koje posta, nakon nekoliko hipa,
Nebo s oblačjem ko pijlačnom gužvom
Dolje pored Đordanova kipa –
Mogao sam izbrisati spužvom
S table u školi osnovnoj iz Papa.
I dok je iz noćnog vrta čama,
Puna gospodstva, vijala po meni,
Mislio sam na neotopljeni
Snijeg u bjelasičkim vrtićima.
Divio se svemu, kao da po volji
Činim ko zna kome,
Ali sam često, u svjetlu kandela
(Izmišljenog: njega nikad bilo nije
U našoj kući) – vidio da snijeg
U djetinjstvu mome
Umio je biti trput bolji
Vajar od svakog mikelandela.
I svejedno je li Rim ili je Suza.
Početna mrvica u meni, do suza
Crnogorska, ostati će živa
Sve dok budem čuo kako jača
S Bjelasice vjetar na kojem se biva
Divalj kao drača.
I ne znam zašto ovdje dane gubi
Duša što bješe Bogu najradija
Kad su mečave čiju muziku bi
Emitovati trebalo s radija.*

*Tek poneki, preškrt, ostaviše poznak
U meni četiri rimska dana duga.
Ili i ovo, možda, ne znam, ko zna,
Izmisliše je moja tuga?*

*Citat iz pjesme Josifa Brodskog Jednom tiraninu: “Ko da se time svetio (Vremenu, / ne njima) za svu bijedu, poniženja, / odvratnu kafu, dosadu, gloženja / u svakom svome ajncu izgubljenju”.

VAŠAR

*U jednom selu kod Olova
Videh, odmah poslije rata,
Puk na vašaru, sa licima
Punim vedrine, koja svima
Kao da je od boga data,
Kao da niko o hicima
U tek rođenu djecu ništa
Ne zna i kao da bolova
Nema pod nebom, niti jama
Koje su tu da nevinima
Budu punjene, ni stratišta
Što istoriju čine morom,
Ko da ne pati milenijama,
Il s trpnjom posta prisan kao
U vrletima bor s ponorom
Ponad kojeg je iznikao.
Možda sam štio, u tom trenu,
Sa lica svakog ljudskog stvora
Iz lijepoga božjeg vrta
Da svak je od nas, mili moji,
Ko robijaš iz priče koji
Prstom na staklu, zamagljenu
Njegovim dahom, put nacrtava
I njim pobježe iz zatvora.*

U ŠETNJI

1.
*U šetnju opet idem da vidim
I koliko mogu da se divim
Mlađanome svakom tijelu
U besmrtnu ljetu
I dok razgledam Sarajevo
I za ponekom Evom
Blejem, mislim o gradu tome:*

Mada, ko ni Ovid za Tome
Za njega ne bjeh stvoren
Njegovo mi je blisko sve što me
Dalji od Crne Gore:
Pred njenim što na istinu reže
Bozima ne padoh ničke
Nemamo to što najdublje veže:
Ni jedne rane zajedničke.
Jer Sarajevo u smijehu
Ostalo mi je tuđe
A dogodi se u njeg da uđem
I svoje da postane
Tek pošto mi pokaza rane
Koje i moje bjehu.

2.

U šetnji su mi se vrzmali po glavi:
Sa crkve Petrove na Kulini zvona
Kleke u krinolinama, cvjetovi slaka
Slični trubama starih gramofona
Jablan plavi
Iz kazivanja Refika Akove, moga zemljaka
Psi iz djetinjstva što na me i mrtvi laju
Ratari što jašu na lavima
Dnevne novine koje nas snabdijevaju
Mržnjama i ljubavima
Vasojevići što u onom ratu
Uvate bulu, slamom joj dimije napune
Poliju gasom, šibicom zapale
I seire kad mrčunica igra im kukunješ
Sročio katren:
Marko Darin, jest, potiče
Iz plemena Krivog Vasa
Al onako ko što tice
Potiču od gmizavaca

Vratio se zlatnom nepovratu
Djetinjstva: palio ivandanske vatre
Brojio kliktaje žune
Darinkine sa kredenca dunje
Meteore nad Galicom pale
I nastavio da na javi snijem
Krajoblik iz Italije:
Kroz žito mu zrelo, pa kroz čestu mu
Rumenu, hrama
Vilenjak put ruševina hrama
U Pestumu.

3.

U šetnji sam se iznenada slio
Sa svijetom mene lišenim. Mislio:
Živjeti na prstima ne umijem.
Emilija veli o Bogu:
Njega ima ali
To je plamen koji pripadnici vrste
Navodno čovječije
Jedino vidjeti mogu
Ako se propinju na prste:
Previše su mali.
No znam, nakon smrti, ponekad, iz kosmosa
Moja će duša da svrati u Rajvosa
Znam lijepo: ne može duša, ušiju lišena
Ne biti gluvom. I znam lijepo:
Ne može duša, lišena zjena
Ne biti slijepom
Ali evo
Nudim opkladu:
Po Miljackinu će smrdu
Da nađe Sarajevo.

(IZ „DESETE KNJIGE“)

